

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
природничо-географічний факультет,
кафедра географії та методики її навчання (Україна),
Інститут педагогіки НАПН України,
відділ методики навчання географії та економіки (Україна),
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського,
природничо-географічний факультет, кафедра географії (Україна),
Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова,
геолого-географічний факультет (Україна),
Софійський університет імені Святого Климента Охридського (Болгарія),
Ойцовський національний парк (Польща),
Білоруський державний педагогічний університет імені Максима Танка,
факультет природознавства, кафедра географії
і методики викладання географії (Білорусь),
Газета «Краєзнавство. Географія. Туризм» (Україна),
Гайворонський районний краєзнавчий музей, Кіровоградська область (Україна)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

*VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)*

«ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОЛОГІЯ: НАУКА І ОСВІТА»

9-10 квітня 2020 року

Умань
2020

*Затверджено до друку Вченою радою природничо-географічного факультету
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(Протокол № 8 від 31 березня 2020 р.)*

Редакційна колегія:

Браславська О.В. – доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри географії та методики її навчання, УДПУ імені Павла Тичини (відповідальний редактор);
Лаврик О.Д. – доктор географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини (заступник відповідального редактора);
Денисик Г.І. – доктор географічних наук, професор, зав. кафедри географії, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського;
Миколайко В.П. – доктор сільськогосподарських наук, професор, декан природничо-географічного факультету УДПУ імені Павла Тичини;
Совгіра С.В. – доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри хімії, екології та методики їх навчання, УДПУ імені Павла Тичини;
Красноштан І.В. – кандидат біологічних наук, доцент, зав. кафедри біології та методики її навчання, УДПУ імені Павла Тичини;
Ситник О.І. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини (відповідальний секретар);
Кравцова І.В. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Козинська І.П. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Максютов А.О. – кандидат педагогічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Запорожець Л.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Герасименко О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Безлатня Л.О. – кандидат географічних наук, доцент, УДПУ імені Павла Тичини;
Рожі І.Г. – кандидат педагогічних наук, викладач, УДПУ імені Павла Тичини;
Макаревич І.М. – кандидат педагогічних наук, викладач, УДПУ імені Павла Тичини;
Озерова Л.А. – викладач, УДПУ імені Павла Тичини;
Петричук О.І. – лаборант кафедри географії та методики її навчання, УДПУ імені Павла Тичини (технічний секретар).

Г35

Географія та екологія: наука і освіта : зб. матеріалів 8 Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), м. Умань, 9-10 квіт. 2020 р. / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ін-т педагогіки НАПН України, Вінницький держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського [та ін.] ; [редкол: Браславська О. В. (відпов. ред.), Лаврик О. Д., Денисик Г. І. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2020. – 228 с.

До збірника матеріалів конференції ввійшли доповіді та тези, якими охоплено широкий спектр географічних і екологічних досліджень. Під час роботи конференції висвітлено такі питання: інтеграція сучасної географічної освіти і науки у міжнародний простір; історія становлення географії на теренах європейського простору; фундаментальні та прикладні дослідження в географії: досягнення, проблеми, перспективи; екологічний моніторинг України та зарубіжних країн; активні форми і методи навчання географії та екології у закладах освіти.

УДК – 91:502/504:54]:001.8]](06)

ЗМІСТ

Браславська О.В., Кравцова І.В.

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	7
--	----------

Безверха Л.І.

АНТРОПОГЕННІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЙБІЛЬШИХ РІЧОК АЗІЇ	16
---	-----------

Безлатня Л.О., Макаревич І.М., Чернишова К.І.

ПРОБЛЕМИ ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ ВІННИЧЧИНИ	22
--	-----------

Браславська О.В., Курус С.І.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ПРОБЛЕМНИХ ЗАВДАНЬ З ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ	27
---	-----------

Гапонова Л.П.

МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИКЛОПОІДНИХ КОПЕПОД НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІССЯ	31
---	-----------

Герасименко О.В., Леута В.В.

АДАПТИВНІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ ВИРОБНИЧИХ ТЕРИТОРІЙ М. УМАНЬ (НА ПРИКЛАДІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ)	34
--	-----------

Гончарук В.В., Макаревич І.М.

ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ДОВКІЛЛЯ	37
--	-----------

Денисик Г.І., Стефанков Л.І., Канський В.С.

ПОКИ ЩО НЕ ВИЗНАНІ, ОДНАК ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛАНДШАФТОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ	42
--	-----------

Душечкіна Н.Ю.

ЕКОЛОГІЧНА ЯКІСТЬ ПИТНОЇ ВОДИ ЧЕРКАСЬКОГО РЕГІОНУ	48
--	-----------

Душечкіна Н.Ю., Ляховський Я.Г.

ПРОБЛЕМА МАЛИХ РІЧОК НА ПРИКЛАДІ ПРИТОКИ РІЧКИ ПАЛАНКА	51
---	-----------

Запорожець Л.М., П'ятківський О.С.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ	55
--	-----------

Зеленська Л.І.

ГЕОГРАФІЧНИЙ КВЕСТ: ГРА ЧИ ЕФЕКТИВНЕ НАВЧАННЯ?.....	59
--	-----------

Зубкович І.В., Зубкович В.В.

ОЦІНКА ПРОСТОРОВО-ТИПОЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ УГІДЬ БАСЕЙНОВОЇ СИСТЕМИ ОЗ. ОЗЕРЯНСЬКЕ (ВОЛИНСЬКЕ ПОЛІССЯ) ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ	62
---	-----------

Ігнатишин В.В., Іжак Т.Й., Ігнатишин А.В., Ігнатишин М.Б.

ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГЕОФІЗИЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ В ЗАКАРПАТСЬКОМУ ВНУТРІШНЬОМУ ПРОГІНІ	66
--	-----------

<i>Імангулова Т.В.</i>	
ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА УЧНІВ В ІНТЕРЕСАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	71
<i>Кисельов Ю.О., Шутак К.В.</i>	
ПОСЕЛЕНСЬКІ ГІДРОЕКОСИСТЕМИ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ	75
<i>Ковальчук І.П., Шевченко О.В., Ковальчук А.І., Влаєва Д.О.</i>	
ЦИФРОВЕ АТЛАСНЕ КАРТОГРАФУВАННЯ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ	78
<i>Козинська І.П.</i>	
ОСНОВНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	83
<i>Кононенко С.І., Шемякін М.В.</i>	
ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ МОНІТОРИНГ СТАНУ ОБ'ЄКТІВ У ЗОНІ РИЗИКУ	88
<i>Копилець Є.В.</i>	
ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЛИНАРСТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ КРАЄЗНАВЧО-ПОШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	92
<i>Коптева Т.С.</i>	
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ КРИВОРІЗЬКОЇ ЛАНДШАФТНО-ТЕХНІЧНОЇ СИСТЕМИ	95
<i>Кравцова І.В.</i>	
ВІЗІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ В СТРУКТУРІ САДОВО-ПАРКОВИХ ЛАНДШАФТІВ	100
<i>Криловець М.Г., Шустова В.С.</i>	
РОЛЬ ШКІЛЬНОГО КРАЄЗНАВСТВА І ТУРИЗМУ В СОЦІАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВ	103
<i>Курганевич Л.П., Іванов Є.А.</i>	
МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАН І ФУНКЦІОНУВАННЯ	107
<i>Лаврик О.Д., Цимбалюк В.В., Григоренко Д.В.</i>	
БЕЛІГЕРАТИВНІ ДОЛИННО-РІЧКОВІ ЛАНДШАФТНО-ТЕХНІЧНІ СИСТЕМИ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ	111
<i>Максютов А.О., Мельниченко В.А.</i>	
ОБ'ЄКТИ СВІТОВОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО	113
<i>Мартинюк В.О., Зубкович І.В., Андрійчук С.В.</i>	
БАТИМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОЗЕР ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ ДЛЯ ПОТРЕБ ЇХНЬОГО ЛАНДШАФТНОГО КАРТОГРАФУВАННЯ	116
<i>Мацко П.В., Загорулько Д.М.</i>	
ПРОСТОРОВИЙ РОЗПОДІЛ ГУМУСУ В ҐРУНТАХ ДПДГ «АСКАНІЙСЬКЕ» КАХОВСЬКОГО РАЙОНУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	122
<i>Моргун Е.Н.</i>	
ЭКОЛОГИЯ В КОЧЕВОМ ОБРАЗОВАНИИ ЯМАЛЬСКИХ НЕНЦЕВ	124

<i>Мороз Л.М., Люленко С.О.</i>	
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА МОНІТОРИНГ ЧИСЕЛЬНОСТІ РІСА РІСА НА УМАНЩИНІ	128
<i>Назаренко Т.Г.</i>	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	131
<i>Науменко Н.В., Сологуб Н.С.</i>	
ОБРАЗОВАНИЕ В ИНТЕРЕСАХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ НА ФАКУЛЬТЕТЕ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ БГПУ ИМЕНИ МАКСИМА ТАНКА: ОПЫТ И ПРОБЛЕМЫ	135
<i>Озерова Л.А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ТА НАУКОВИЙ ПРОСТІР	140
<i>Панкратенкова Д.О., Гнатик Я.А.</i>	
РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЛЬВІВЩИНИ	144
<i>Панкратенкова Д.О., Слободянюк А.С.</i>	
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В МЕЖАХ ДУНАЙСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА	147
<i>Подзерей Р.В.</i>	
СУЧАСНА ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ УКРАЇНИ	150
<i>Поштарук Л.І., Поштарук В.І.</i>	
СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ	153
<i>Поштарук Л.І.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ГЕОГРАФІЇ	156
<i>Працьовитий М.М.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРІЇ ВЕЛИКОГО КОРДОНУ У ВИВЧЕННІ МІЖЗОНАЛЬНОГО ГЕОЕКОТОНУ «ЛІСОСТЕП-СТЕП» ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ	159
<i>Рожі І.Г., Мороз І.В.</i>	
ТУРИСТСЬКА ІНФРАСТРУКТУРА ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	163
<i>Ситник О.І., Гринюк Т.С.</i>	
КОЛЬОРОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ГОЛОВАНІВСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ	168
<i>Ситник О.І., Руда Л.А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ТЕМПЕРАТУРНИХ УМОВ ТА РЕЖИМУ ЗВОЛОЖЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2018-2019 с/г РОЦІ	173
<i>Ситник О.І., Наріжна О.М., Лячинський С.С.</i>	
ІНВЕСТИЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ТУРИСТИЧНО-ПРИВАБЛИВОЇ ТЕРИТОРІЇ	178

<i>Совгіра С.В.</i>	
ОБГРУНТУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ КУРСУ «ХІМІЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА»	183
<i>Сюткін С.І., Висторон О.М.</i>	
РЕГІОНАЛЬНЕ ЛІСОКОРИСТУВАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ СУСПІЛЬНО- ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	187
<i>Хлевнюк О.Я.</i>	
ВИШИТА ІКОНА ЯК ДУХОВНИЙ ФЕНОМЕН ГАЙВОРОНЩИНИ	190
<i>Чубрей О.С.</i>	
ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	193
<i>Шабаш С.П., Белікова М.С.</i>	
ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	197
<i>Шищенко П.Г., Гавриленко О.П.</i>	
ВНЕСОК О.М. МАРИНИЧА В КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ (ДО 100- РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)	200
<i>Штангей С.В.</i>	
СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ	205
<i>Яценко В.С.</i>	
ПЕРЕДІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ВІДДІЛУ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІКИ В ІНСТИТУТІ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ	208
<i>Korchak Y.</i>	
INFORMATION DESIGN GEOGRAPHIC STUDENTS	211
<i>Makarevych I.M., Honcharuk V.V.</i>	
FORMATION OF INFORMATION COMPETENCE STUDENTS DURING STUDY OF GEOGRAPHY	212
<i>Shcherban I.Yu., Petrychuk O.I., Pylypchuk H.S.</i>	
HUMANS INFLUENCE ON GLOBAL WARMING	216
<i>Sytnyk Ivan</i>	
PALM COVE THE PEARL OF NORTHERN QUEENSLAND'S	219

Підтвердженням успіху концепції сталого розвитку є покращення демографічної ситуації – якщо в Голованівському районі 2006 р. мешкало близько 29 тис. 947 осіб, то станом на 01.01.2020 р. – 30 тис. 572 особи. Молодь майже не виїжджає з Голованівського району, в Побузькому залишається працювати 38% населення молодше 30 років. Зростає й народжуваність [2].

Таким чином, тісна співпраця із комбінатом дозволяє не тільки реагувати на проблеми, що існують або з'являються, але й закладати міцну основу подальшого розвитку Голованівського району Кіровоградської області.

Список використаних джерел

1. Кольорова металургія України, її значення. URL: <https://studfile.net/preview/5466096/>.
2. Офіційний сайт головного управління Статистики в Кіровоградській області управління Статистики в Кіровоградській області. URL: <http://gl.kr-admin.gov.ua/index.php/sfery-diialnosti/ekonomika-ta-finansy/statystyka>.
3. Побузький феронікелевий комбінат: перспективи, підтверджені доступи. URL: <https://www.dsnews.ua/economics/pobuzkiy-feronikeleviy-kombinat-perspektivi-pidtvverdzeni-22122017174800>.
4. ТОВ «Побужський феронікелевий комбінат». URL: <https://pfk.com.ua/istoriya/>.
5. Участь в житті селища. URL: <https://pfk.com.ua/uchast-v-zhitti-selishha/>.

*Ситник О.І., к.геогр.н. доц.
кафедри географії та методики її
навчання УДПУ імені Павла Тичини
e-mail: sytnykitan@gmail.com
Руда Л.А., начальник
метеорологічної станції Умань
e-mail: msuman@meteo.gov.ua*

ОСОБЛИВОСТІ ТЕМПЕРАТУРНИХ УМОВ ТА РЕЖИМУ ЗВОЛОЖЕННЯ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2018-2019 С.-Г. РОЦІ

Агрокліматичні ресурси є важливим чинником успішного розвитку сільського господарства. До таких ресурсів, що визначають майбутній урожай

польових культур відносять зволоження території, теплозабезпеченість, термічні умови холодного періоду та континентальність клімату. Внаслідок глобальних змін клімату, на території Черкаської області останнім часом активізувалися погодні аномалії у вигляді високих та низьких температур повітря, посух, інтенсивних та катастрофічних опадів, що змінюють розподіл метеорологічних показників. У зв'язку з цим, агрокліматичні ресурси не можна розглядати як певну стаціонарну систему.

Частка впливу погодних умов у формуванні урожаю окремих сільськогосподарських культур за використання сучасних інтенсивних технологій вирощування складає 20-30%, з використанням спрощених варіантів технологій – до 40%, в екстремальних погодних умовах – до 60-70%; а в окремі роки може повністю впливати на кількість і якість майбутнього врожаю.

Зміни в динаміці агрокліматичних ресурсів на початку XXI ст. на території Черкащини визначались зростанням середньорічної температури повітря і за окремі періоди року, підвищенням сум активних і ефективних температур, збільшенням частоти екстремальних температур, активізацією стихійних гідрометеорологічних явищ, зменшенням кількості опадів за сільськогосподарський рік і теплий період, зменшенням тривалості сонячного саява, зменшенням потужності снігового покриву і тривалості його залягання.

Агromетеорологічні умови 2018-2019 сільськогосподарського року (листопад 2018-жовтень 2019 р.) в Черкаській області загалом виявилися цілком задовільними для росту та розвитку майже всіх сільськогосподарських культур. Як наслідок, Черкащина отримала пристойні, а багатьох культур навіть рекордні показники урожаю, зокрема озимої пшениці, озимого та ярого ячменю, проса та соняшнику. А валовий збір зерна, за роки існування області, виявився другим із найбільших. Упродовж 2018-2019 с.-г. р. в області спостерігалась динаміка основних елементів агрокліматичних ресурсів відповідно до кліматичних змін в Україні і яка відзначалась певними територіальними особливостями.

Оцінюючи термічні ресурси території, потрібно враховувати суми

активних та ефективних температур, середні температури січня, липня, абсолютні мінімуми та максимуми температури повітря, тривалість безморозного періоду тощо.

За означений час у межах Черкаської області відбулися суттєві зміни в динаміці термічних ресурсів. Середня місячна температура повітря лише у листопаді 2018 р. по всій території області була нижчою від норми на 2°C. У решту місяців перевищувала її на 1-5 °С. Найбільші відхилення спостерігались у лютому, березні та червні. Середня температура повітря за минулий сільськогосподарський рік увійшла до сімки найвищих за повоєнний період спостережень і становила 9,4-9,9 °С, що вище за норму на 1,9 °С. Стійка позитивна аномалія температури із найбільшими відхиленнями від норми прослідковується з 2007 р.

Середня температура повітря за холодний період (листопад-березень) становила -4,6...-5,4 °С, що перевищувало норму на 1,6 °С. Найхолоднішим місяцем року із середньомісячною температурою повітря -4,6...-5,4 °С (на 0,3-1,0 °С вище норми) виявився січень. Абсолютний мінімум температури повітря, що становив -25,8 °С, зафіксовано 22.01.19 р. м/с Черкаси. На решті території області найнижча температура спостерігалась упродовж 20-25 січня і становила -16,6...-24,0 °С.

Середня температура повітря за теплий період (квітень-жовтень) становила +16,5...+17,2 °С, перевищувала на 2,1 °С норму та увійшла в п'ятірку найвищих за повоєнний період спостережень. Найтеплішим місяцем року виявився червень із середньою місячною температурою повітря +22,4...+23,6 °С (на 4,5-5,1 °С вище норми). Абсолютний максимум температури повітря був зафіксований 14 серпня м/с Черкаси і склав +36,4 °С. На решті території області найвища температура становила +34,4...+35,8 °С і спостерігалась здебільшого в середині серпня, у південно-східних районах – 22 червня. Надзвичайно високими виявились максимальні температурні показники повітря на початку вересня, які досягали +32...+34 °С.

Упродовж квітня-жовтня кількість днів із максимальною температурою

повітря, що перевищувала +30°C, становила на переважній частині території області 23-31 день, у Смілянському та Черкаському районах – 34-40 днів, що у 2-3 р. перевищує середні багаторічні показники. Найбільша їх кількість спостерігалась у червні – від 8 до 15 днів, за норми 2.

Кількість днів з критичною відносною вологістю повітря (30% і менше у денні години) становила 21-39, досягаючи в окремих центральних районах 45-46 днів, при середніх багаторічних значеннях 18. Найбільша кількість таких днів спостерігалась у квітні – 8-16.

За таких екстремальних показників температури та відносної вологості, кількість днів із суховіями упродовж вегетаційного періоду, виявилась незначною, хоч і коливалась в межах від 4 до 25. Найбільше таких днів спостерігалось у вересні – від 2 до 10, проте на сформований врожай це не мало суттєвого впливу.

Режим випадання опадів характеризувався значним їх дефіцитом та тривалими періодами бездощів'я по всій території Черкаської області. Упродовж сільськогосподарського року з кількістю опадів понад норму по всій області виявився лише грудень 2018 та січень 2019 р. Найбільш посушливим виявився серпень. Взагалі дефіцит опадів спостерігався упродовж 6-9 місяців і найбільший – розпочинаючи з лютого, відмічався в Смілянському районі. З початку вегетаційного періоду спостерігалось 5-6 бездощових періодів, найбільша тривалість – від 28 до 69 днів спостерігалась з червня до початку жовтня 2019 р.

Кількість опадів за сільськогосподарський рік в середньому по області становила 403 мм та за повоєнний період спостережень була четвертою із найменших після 1950-51, 53-54 та 58-59 рр., коли опадів випало від 349 до 394 мм. При цьому, в межах норми опадів випало лише на південному сході – 477 мм (86% норми). На решті площ кількісні показники опадів виявились менше норми – від 348 до 418 мм (67-75% норми). Упродовж холодного періоду (листопад – березень) опадів випало в межах норми – від 186 до 218 мм (90-115% норми). За теплий період (квітень-жовтень) їх кількість скрізь була

меншою середніх багаторічних показників – від 142 до 264 мм (46-74% норми). При цьому, на більшості площ, крім окремих південних та північних районів області, їх акумулятивна кількість склала менше 50% норми.

За рахунок раннього початку накопичення та стійкого підвищеного температурного фону, теплозабезпеченість вегетаційного періоду (сума ефективних температур вище +5, +10, +15 °С) за вегетаційний період 2019 р. виявилась значно перевищували норму по всій території області. Зокрема, суми ефективних температур повітря вище +5⁰ С перевищили кліматичну норму на 380⁰С, +10⁰С – на 280⁰С, +15⁰С – на 230⁰С

На кінець жовтня 2019 р. перехід середньодобової температури повітря через +5 °С у бік зниження не спостерігався. Тож загальна тривалість вегетаційного періоду із середніми добовими температурами повітря вище +5 °С становила 215-237 днів. Тривалість періоду активної вегетації теплолюбних сільськогосподарських культур (із середніми добовими температурами повітря вище +10 °С) становив 181-201 день, що на 12-32 дні довше звичайного. Тривалість періоду із середньодобовими температурами повітря вище +15 °С становила 126-128 днів, що на 10-14 днів довше звичайного.

ГТК (гідротермічний коефіцієнт) за період із середньодобовими температурами вище +10⁰С становив 0,4-0,8, що на більшості площ Черкаської області відповідає посушливим і дуже посушливим умовам. Посушливі та дуже посушливі умови (ГТК 0,1-0,7) відмічалися безперервно з початку вегетаційного періоду в Смілянському та Черкаському районах, де спостерігались найбільші дефіцит опадів, кількість днів з високими температурами та суховійними явищами.

Враховуючи неухильне підвищення середньорічної температури і кількості накопиченого тепла, агрокліматичні зони України значно змістилися на північ. Спостерігається аридизація клімату Черкаської області, більшу частину її території, за температурними умовами й умовами зволоження, можна віднести до степової агрокліматичної зони.

Список використаних джерел

1. Агromетeорoлoгiчний огляд по тeритoрiї Черкаської oблaстi за 2018–2019 сiльськoгoспoдaрськiй рiк . Черкаський oблaсний центр з гiдрoмeтeорoлoгiї. Черкаси 2019, 40 с.
2. Климатичнi умoви та aгрoклiмaтичнi рeсурси Черкаської oблaстi в умoвaх iх глoбaльних змiн: нaвч. пoсiб. / упoряд. Ситник O.I., Трoхимeнкo Т.Г. Умaнь: Вiдaвничo-пoлiгрaфiчний центр «Вiзaвi», 2015. 204 с.

*Ситник O.I., к.гeогр.н., доц.
кaфeдри гeoгрaфiї та мeтoдик и її
нaвчaння УДПУ iмeнi Пaвлa Тичини
e-mail: sytnykutan@gmail.com*

*Нарiжна O.M., директор
Звенигородського районного
кpaєзнaвчoгo мyзeю iмeнi Т.Г.Шeвчeнкa
e-mail: Lena-nar@ukr.net*

*Лячинський С.С., нaук. спiвр.
Звенигородського районного
кpaєзнaвчoгo мyзeю iмeнi Т.Г.Шeвчeнкa*

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ТУРИСТИЧНО-ПРИВАБЛИВОЇ ТЕРИТОРІЇ

Звенигородщина – серце України, благодатна земля, святиня, яка завжди була, є і буде центром духовного і культурного відродження українського народу. Благословенний Шевченковий край багатий, насамперед, своїми працьовитими, мудрими та гостинними людьми, котрі щоденними наполегливими зусиллями творять власний добробут і благополуччя, активно трудяться на славу рідної землі. Землі, де кожен куточок наповнений історією. Землі, яка подарувала багатьох особистостей: геніальний поет, мислитель Тарас Шевченко; академік, вчений, філолог, сходознавець Агатангел Кримський; бібліотекознавець Левко Биковський; зоолог і палеонтолог Іван Підоплічко; зоолог-фауніст професор Іван Криницький; український агрохімік, ґрунтознавець і фізіолог рослин, академік Петро Власюк; диригент, хормейстер Олександр Кошиць; генерал-хорунжий війська Української Народної